

BATILI DÜŞÜNÜRLERİN HZ. MUHAMMED (sav) HAKKINDAKİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİ

Yrd. Doç. Dr. Cevher ŞULUL¹

Tarihte hayatı tamamıyla kaydedilen tek peygamber Hz. Muhammed (sav) dır. Hayatında geçen önemli olaylarla birlikte, ömrünün doğumundan vefatına kadar tamamı, günlük hayatı tarih sayfalarına geçmiştir. Bütün söz, iş, hareket, ilişki ve karakterinin teferruatı, hatta nasıl yürüdüğü, oturması, ibadet etmesi gibi hayat tarzının en ince detayları dahi bilinmektedir.

Hz. Muhammed (sav) hakkında bugüne kadar dünyanın her yerinde sayısız eser yayınlanmıştır. Bunlardan bir kısmı Hz. Muhammed (sav) ve İslâmiyet aleyhine bir takım uydurmalar ve hurafelerle dolu iken diğer bir kısmı hakkaniyet ilkelerine uygun, ciddi ve tarafsız eserlerdir.

Batı dünyası tarihsel olarak, İslâmiyet'e ve onun Peygamberine karşı genelde hep düşmanca bir tavır içerisinde olmuştur. Ancak Rönesans ile birlikte ortaya çıkan bir takım felsefi akımlar, Hıristiyanlığı ve kiliseyi tenkit etmeye başlayınca Batı'nın İslâm'a karşı olan tutumunda nisbi bir değişiklik olmuştur.

Şöyle ki: Voltaire, Nietzsche, Auguste Comte ve Marks gibi maddeci-materyalist filozofların eleştirilerinden bunalan Hıristiyan dünyası, ateist Tanrı tanımaz akımlar karşısında kendini müdafaadan aciz hâle gelmiştir. O kadar ki, Hıristiyan dünyası materyalist felsefe akımları karşısında Müslümanlarla, Hıristiyanların birleşmelerini tavsiye edecek duruma gelmiştir. İşte bu ortam içinde bazı ilim adamları ve sosyologların Müslümanlık ve Hz. Muhammed (sav) hakkındaki fikirlerinde bir yumuşama başlamıştır. Bu süreçte Hz. Muhammed (sav)

¹ Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi.

in hayatı, ahlâkı ve seciyesini inceleyen ciddi ve tarafsız eserler yazılmaya başlandı.¹ Bu gibi ciddi ve tarafsız eserlerde, kendine bu kadar inanan bir adamın, asla gayri samimi olamayacağı, etrafına bu kadar kısa zamanda tesir edebilmesi için çok büyük bir imana sahibi olması gerektiği söylenmiştir. Bugüne kadar yazılan eserlerde Hz. Muhammed'e atfedilen kusurlar, hatalar ve hatta hilelerin tamamıyla kilise tarafından uydurulan iftiralar olduğu ve bütün bunların kötü bir taassubun neticesi bulunduğu, gene Batılı yazarlar tarafından ifade edilmiştir.²

Biz bu tebliğimizde özet olarak bu Batılı düşünürlerin Hz. Muhammed (sav) hakkındaki düşüncelerini ele almaya çalışacağız.

İlk olarak Hz. Muhammed (sav) den övgüyle söz eden Lamartin ile başlayalım. O, şöyle demektedir:

“Eğer niyetin, tasarının büyüklüğü imkânlarının azlığı ve ulaşılan sonuçların sınırsızlığı, insanın dahi oluşunun üç ölçüsü ise, modern tarihteki herhangi bir adamı Hz. Muhammed ile mukayese etmeye kim cesaret edebilir? Diğer tarih yapımcılar sadece kanunlar yapmışlar, ordular imparatorluklar idare etmişler. Genellikle kendilerinin ömrüyle sınırlı maddi güçler iktidarlar kurmuşlardır. Fakat Hz. Muhammed ruhlara etki ederek hukuku öne çıkarmış ve dünyanın üçte birine yayılmış milyonlarca insanı, imparatorlukları, halkları ve hanedanlıkları idare etmiştir. Her dilden her ırktan oluşan bir manevi toplum kurmuş ve Müslüman toplumun silinmez karakterini sahte tanrılara inanmamak ve tek Tanrı'ya bağlanma çizgisine oturtmuştur. Filozof, hatip, havari, yasa, koyucu, savaşçı, fikirlerin fatihi, resim ve ikonlardan uzak bir kültürün düzenleyicisi yirmi dünyevi bir tane de manevi imparatorluğun kurucusu işte o, Hz Muhammed'dir. Hangi konuda olursa olsun o, yüce bir insanlık örneği, ondan daha büyük bir insan olabilir mi ?”³

Bir Cizvit rahibesi olan Karen Armstrong ise şöyle demektedir:

¹ Aslında Hz. Muhammed (a.s.v.) ve İslâmiyet dair eserlerin yazım tarihi, oryantlizmin başlangıç tarihiyle ilintilidir. Bu bilim dalının başlangıcı olarak genellikle Hıristiyan Batı'da 1312 de yapılan Viyana Konsili'dir. Nitekim bu konsil sırasında Paris, Oxford, Bologne, Avignon ve Salamanque şehirlerinde Arap, Grek, İbrani ve Süryani dillerinde eğitim yapacak bir seri kürsü kurulması karar altına alındı. Bkz. Edward Said, *Oryantalizm*, çev. Nezih Uzel, İstanbul 1998, s.79.

² Roger Arnaldez, *Hazreti Muhammed (Hadis ve Sözleri)*, çev. Burhaneddin Semi, İstanbul1982, s.5

³ Michel Lelong, *İslâm'la Yüzleşen Batı*, çev. Ali Erbaş, İstanbul 2006, s.35.

Hicretten sonra Hz. Muhammed gerek ruhsal ve gerekse politik anlamda muazzam bir başarıya kavuşmuştur. Bazı Batılı eleştirmenlerin iddia ettiğinin aksine, Hz. Muhammed’in vizyonu güç şehvetiyle lekelenmemiştir. Asla Tanrı merkezli olmaktan uzaklaşmamıştır. Hz. Muhammed, Sadece Arabistan’ı değil, tüm dünya tarihini değiştirmiş zeki ve karizmatik bir politik liderdir.¹

Smith Bosworth, “*Muhammed ve Muhammedilik*” adlı eserinde şöyle demektedir: “Hz. Muhammed, caminin İmamı olduğu gibi devletin de başıdır; O hem Sezar’dır, hem de Papa aynı anda; ancak Papa’nın gösterişinden yoksun bir Papa’dır. Sezar’ın Romalı tümeninden yoksun bir Sezar. Sabit bir ordusu olmayan, muhafızı bulunmayan, saraydan sabit bir geliri olmayan bu kişi, gerçek ilahi bilgi ile hükmetme hakkına sahip olan Muhammed’dir. Çünkü o, hiçbir vasıta ve desteğe sahip değilken bütün güç ve iktidarın sahibiydi.”

Bir başka Batılı düşünürde (Stanley Lane-Poole) “*Peygamber Muhammed’in Konuşma ve Söhbetleri*” adlı eserinde şöyle demektedir:

Muhammed’in düşmanlarına en büyük galebeyi çaldığı gün, kendisine karşı da en büyük zaferi kazandığı gündür. O gün Kureyş’i hiçbir karşılık olmaksızın affetti ve bütün Mekke halkı için genel af ilan etti. Ordusu da onun yolundan gitmiş, sessiz ve barış içinde şehre girmişti. Hiçbir ev soyulup talan edilmemiş, hiçbir kadın tahkir edilmemiştir. Yalnız tek bir şey tahrip edildi. Muhammed, Kâbe’ye gidip, üç yüz altmış putun önünde durmuş ve asasıyla puta dokunarak şöyle demiştir: ‘Hak geldi batıl zail oldu’. Bu söz üzerine yanındakiler putların hepsini kırarak alaşağı etmişlerdir. Bu şekilde Tanrı’nın Evindeki ve Mekke havalisindeki bütün putlar tahrip edildi. Böylece Muhammed kendi beldesine yeniden kavuştu. Tarihteki bunca fetihler arasında bununla kıyaslanabilir başka bir zafer yoktur.”²

Ve Arthur Gilman da şunları yazmıştır: Mekke’nin fethi vesilesiyle Muhammed’in yüceliğini görmekteyiz. Geçmişte kendilerine yapılanların etkisi onu pekâlâ intikama yöneltebilirdi. Ama o, ordusunu her türlü kan dökmekten alıkoydu. Büyük bir şefkat gösterdi ve Allah’a şükretti. Sadece on veya on iki kişi, daha önce zalimce davrandıklarından, mahkûm

¹ Karen Armstrong, *İslâm Peygamberinin Biyografisi Hazreti Muhammed (sav)*, çev. Selim Yeniçeri, İstanbul 2005, s. 237,240.

² Fazlur Rahman, *Sûret Ansiklopedisi*, çev. Yusuf Balcı, İstanbul 1996, I,140.

edilmiş ve bunlardan dördü ölümle cezalandırılmıştır. Fakat bu da diğer fatihlerin hareketleriyle kıyaslandığında fazlasıyla insanî kabul edilmelidir. Meselâ, 1099'da Kudüs'ü alan Haçlıların zulmüyle mukayese edilemez, haçlılar Kudüs'ü aldıklarında -kadın, erkek, yardıma muhtaç çocuk-yetmiş bin Müslüman öldürmüşlerdir. Muhammed'in zaferi gerçekten dindedir, siyasetten değildir. O, her türlü şahsî sadakat yeminini reddetti ve hükümdarlık otoritesinden uzak durdu.

Edward Gibbon da şunları söylemiştir:

Bizde hayranlık uyandıran onun dininin yayılması değil istikrarıdır; Mekke ve Medine'de yer eden Kuran'ın aynı saf ve mükemmel etkisi, on iki asır sonra Hintli, Afrikalı ve Türkler tarafından benimsenip aynen muhafaza edilmiştir. Müslümanlar muntazam olarak dini hedeflerine zıt olan günahlara karşı koyarlar. Müminin inancı hiçbir put imajı ile bayağlaşmamıştır. Peygamber'in şanı, asla imani faziletten öteye geçmemiştir. Ve onun hayatındaki ahlâk kuralları mantık ve din sınırları dâhilinde, hep iyilikleri korumuştur.

Bir bilim adamı da şunları yazmıştır: "Nübüvvetin hiçbir döneminde asla kendinde olağanüstü güçler iddia etmeyen, Tanrı'nın bu çok insancıl Peygamberi, insanları dinine çevirmeye evvelâ halkı içinde, kendi ailesinden başlamıştır. Onunla münasebeti olan herkes üzerinde, dikkate değer bir şahsî etkisi vardır. O, dinine bir defa girmiş olan hiç kimseden, ne fakrı zaruret içinde ve yurdundan göçmüşken, ne de yüksek refah düzeyinde iken bir vefasızlık görmemiştir. Kendine ve aldığı vahye olan güveni zulme uğradığında, maddî gücü azken büyük güçlere ve düşmanlarına galip geldiği zamankinden belki de daha fazlaydı. Muhammed yaşadığı gibi öldü; ilk dava arkadaşları arasında vefat etti."

Irving Washington'a göre, onun büyük askerî zaferleri, onda ne gurur, ne de mağrur bir sevinç uyandırmıştı. En güçlü zamanlarında dahi o, sade bir yaşam sürdü. Bir odaya girdiğinde, biraz fazla saygı gösterilse gerçekten üzülürdü. O evrensel bir hâkimiyeti hedef edinmişse, bu dinin ve Hakk'ın hâkimiyetidir.

Majör Arthur Glyn Leonard'ın deyişiyle, "Muhammed'in veya İslâm'ın ruhunu derinlemesine anlamak isteyen öğrenci, bizzat başlangıçta şunu anlamalıdır ki, Muhammed manevî bir gezgin veya pespaye ve zamanına uyan bir derbeder değildir. O, her çağın ve tarihin en engin, samimi ve gerçek önderlerinden biridir. İnsanlığın yetiştirdiği, sadece büyük değil, en büyüklerden (yani en doğru) bir adam. Yalnız bir

Peygamber olarak büyük değil, aynı zamanda bir vatanperver ve devlet adamı olarak da büyük; manevî olduğu kadar maddî olarak da büyük bir milletin, büyük bir imparatorluğun kurucusudur bu yüce insan. Hatta bunlardan öte, daha büyük bir iman ve kendine, halkına ve hepsinin üzerinde Tanrı'ya karşı dürüst bir insan. Bunu idrak eden öğrenci İslâm'ın bağlıklarını insanlığın karanlıklarından Nur ve Hakkın yüksek diyarına doğru yücelten, engin ve gerçek bir inanç olduğunu tasdik edecektir."

Yine bir başka Batılı yazar (James Mickener) da şunları söylemektedir:

"Muhammed, vahye mazhar olan ve İslâm'ı inşa eden insan, M.S. 570 civarında putlara tapan bir Arap kabilesinde dünyaya geldi. Sonra, bir takım acı ve dehşete düşürücü olaylar içinde, Tanrı'nın kelâmı ona, melek Cebrail vasıtasıyla vahyolunmaya başladı. Kendinden önceki tüm peygamberler gibi Muhammed, Tanrı'nın kelâmını yaymak için kendisinin nakıs olduğu bilerek, gayet dikkatli bir mücadele verdi. Melek "Oku" diye emretti. Oysa bildiğimiz kadarıyla, Muhammed'in okuma yazması yoktu. Fakat o kendisine vahyolunan sözleri yazmaya başladı. Dünyanın büyük bir kısmını tamamen değiştirecekti bu söz: Allah'tan başka tanrı yoktur. Muhammed, olağanüstü şahsiyetinin gücüyle, Arabistan ve Doğu'daki hayatı her şeyiyle değiştirmişti. O, putları kendi elleriyle paramparça etti ve ancak tek Tanrı'ya kulluk edilen bir dini kurdu."

Nathaniel Schmidt'e göre, "Muhammed'in esaslı samimiyetinden şüphe edilemez. Tarihe tenkitçi bir gözle bakıldığında, her kanıt değerlendirildiğinde onun hiçbir çıkar gözetmeksizin fizikî hayatları ne olursa olsun, muhtelif zaman ve durumlarda, hakkı söyleyen yüce düşünceleri öğreten ve beyan eden peygamberler zincirinden olduğu gerçeğini teslim edecektir. Ki o peygamberler asil davranmış ve bu yönde ilkeler koymuşlar ve yüce çağrılarını korkusuzca haykırılmışlar, davetlerini güçleri yettiği kadar, hiç dinlenmeksizin sürdürmüşlerdir!

W. E Hogarth ise şunları yazmıştır:

"Onun hayatı, bütün hareketleri günümüzde milyonların kabul ettiği, bildikleri ve şuurlu olarak uyguladığı bir sistemi kurumsallaştırmıştır. İnsanoğlunun ufak dahi olsa, hiçbir kısmı böyle bir insanın hareketlerinin en ayrıntıdaki kısmına dahi titizlikle uyup, taklit etmemiştir. Hıristiyanlığın kurucularının davranışları hiçbir şekilde takipçilerinin günlük hayatını düzenlememiştir. Bu bakımdan hiçbir dinin kurucusu, Müslümanların Peygamberi gibi tek başına yüksek bir yer işgal

etmemiştir."

George Bernard Shaw ise şunları ifade etmiştir: "Ben Muhammed'in dinini harikulade canlılığından ötürü hep takdir etmişimdir. İslâm, varlığın değişen veçhesine uyarlanabilir kabiliyete sahip tek dindir. Böylece, İslâm her çağa hitap etmektedir... Benim tahminime göre, Muhammed'in inancı bugün Avrupa'da kabul edilmeye başlandığı gibi, gelecekte de kabul görecektir. Ortaçağ Kilisesi, ya cahilliklerinden ya da bağnazlıklarından Muhammedîliği hep kara renklere boyayarak anlatmışlardır. Onlar aslında hem Muhammed'den, hem de onun dininden nefret edecek şekilde eğitilmişlerdi. Onlara göre, Muhammed İsa karşıtıydı. Oysa ben onu, o harikulade insanı inceledim. Benim kanaatime göre değil İsa düşmanı olmak, ona insanlığın kurtarıcısı demek gerekir. Günümüz dünyası onun gibi bir peygamberin etkisi altına girse, sorunları, çok ihtiyaç duyulan barış ve mutluluk getirecek şekilde çözüleceğine inanıyorum. Avrupa, Muhammed'in akidesinin aşkına girmeye başlamıştır. Gelecek yüzyılda, Avrupa sorunlarının çözümünü bu inanç içinde görmeye kadar gidebilir.

Sir William Muir'e göre, şüphesiz saf, tek Tanrı inancı, adalet ve insanlık üzerine kurulu düzeni ile İslâm, Orta Afrikalılar gibi putçuluk ve fetişizm batağındaki ırklardan çok yüksekte olup, böyle insanların ahlâkını da büyük ölçüde itidale çekerek düzeltmektedir.

Bir bilim adamı (Lancelot Lawton) şunları söylemektedir:

Bir din olarak, itiraf edilmelidir ki Muhammed'in dini Afrika'ya Hıristiyanlıktan daha çok yakışır; aslında şunu söylemem gerekir ki, bütün dünyaya daha çok yakışır. Onun özellikleri insanı insan yapması şeklinde özetlenebilir. İslâm, insandan bir Tanrı çıkarmaya çalışmaz ama onun iyi bir komşu olmasını sağlar.

Napolyon Bonapart ise şöyle demektedir: Tanrı'nın varlığını, Musa kavmine, Mesih İsa Roma âlemine, Muhammed ise bütün kıtaya yaydı. İsa'dan altı asır sonra, Arabistan putperestlik içindeyken, Muhammed, İbrahim, İsmail, Musa ve İsa'nın Tanrı'sını tanıttı. Muhammed, ne babası, ne de oğlu olan tek Tanrı'dan başkasının olmadığını ve teslisin ortak koşma anlamına geldiğini açıkladı. Bütün ülkelerin ferasetli ve eğitilmiş insanlarını birleştirerek, yegâne doğru ve insanları mutluluğa erdirecek olan ilahi bir yapı kurmuştur. ¹

¹ Fazlur Rahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I,143.

Andy Thomas'a göre, Hz. Muhammed hayatını hiçbir esrarın hiçbir bilinmezsin sarıp sarmalamadığı gerçek bir tarihi şahsiyet olarak kaldı. Gerek özel gerekse toplum içindeki hayatının her ayrıntısı itina ile kaydedildi. Sözleri, davranışları yapıp ettikleri bir bir zapta geçirildi. Bu evrensel Peygamber Hz. İsa'dan altı asır sonra dünyaya gelen Hz. Muhammed (sav) dır.¹

Bir bilim adamı (Duncan Geenless) da şunları söylemektedir: "Tanrı'nın vah yettiği bütün gerçek dinleri kabul eden bu akidenin asaleti ve geniş müsamahası insanlık için daima mükemmel ve şanlı bir miras olacaktır. Ancak böyle bir esas üzerine mükemmel bir dünya dini kurulabilir.

Dufferin Marki'ne göre, Avrupa Ortaçağ'ın karanlığından kurtuluşunu büyük ölçüde Müslüman bilimine, Müslüman sanatına ve Müslüman eserlerine borçludur.

J. H. Denison da şunları yazmıştır:

"Beş ve altıncı yüzyıllarda, medenî dünya kaosa girmişti. O zaman, tesisi dört bin yıl süren büyük medeniyetin dağılma sınırında olduğu görülüyordu. İnsanlar, her kavmin ve bölüğün birbirine karşı olduğu, kanun ve nizamın bilinmediği bir zulme yönelmişlerdi. Hristiyanlık tarafından yeni ortaya atılan müeyyide ve cezalar birlik ve düzen yerine daha çok bölünme ve tahrip yoluna hizmet etmektedir. Doğu ve Güney dünyası diye bilinen bütün bölgeyi birleştirecek bu insan, işte bu insanlar arasında doğmuştu."

H. A. R. Gibb'e göre, "İslâm insanlığa hizmet vermektedir. Başka bir toplum insanları ve ırkları bu kadar statüde, fırsatta ve çalışmada eşit birleştirememiştir. Afrika, Hindistan ve Endonezya'nın büyük Müslüman toplumları, belki Japonya'daki küçük İslâm cemaati dahi, İslâm'ın hâlâ uzlaştırılması mümkün olmayan ırk ve gelenekleri bir araya getirecek kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Şayet Doğu ve Batı'daki büyük toplumların ihtilafının yerini işbirliği alacaksa İslâm'ın arabuluculuğu zarurî bir şarttır."

J. Toynbee de şöyle demiştir:

"Müslümanlar arasında ırkçılığın söndürülmesi, İslâm'ın önemli

¹ Andy Thomas, *İslâm: İnsanlığın Rubu*, çev. Cemal Aydın, İstanbul 1997, s. 30.

başarılarından biridir. Ve öyle görülmektedir ki, günümüz dünyasında bu İslâmî faziletin yayılmasına gerçekten derin bir ihtiyaç vardır"

Edward Montel de şunları yazmıştır:

İslâm, etimolojik ve tarihî olarak bu terimden anlaşıldığı şekliyle geniş anlamda esas itibarıyla rasyonel bir dindir. Burada rasyonalizm tanımını dini inançları mantığa tam olarak uygun olan bir sistem olarak alabiliriz. Şevk ve hüküm sahibi olan Muhammed'in iman ve inanç ateşine de sahip olduğu bir gerçektir. Onun taraftarlarına verdiği yüce nitelikler, onun vahiyyle gelen reformuyla ortaya çıkmıştır. Ancak vahiy yolu yalnız yollardan biridir. Onun dininde mantık üzerine kurulu inançların bir araya geldiğine dair işaretler vardır. Bu öğretinin ve dinî işlerin sadelik ve açıklığı İslâmî hareketin çok belirgin özelliklerindedir. Bütün dinî karmaşıklardan arınmış ve bunun sonucundaki normal idraklere böylesine kabul edilebilir olan bu açık akidenin, insanların bilinçlerine hâkim olabilecek muhteşem güce sahip olması beklenir, aslında mutlaka da sahiptir.

Daha sonradan ihtida edip Müslüman olan Muhammed Esed ise şöyle demektedir:

"İslâm bana mükemmel bir mimari eser gibi görünmektedir. Her parçası birbirini tamamlayıp, destekleyecek şekilde uyumluca tasarlanmıştır; hiçbir şey fazla olmadığı gibi, eksik de yoktur. Sonuç ise mutlak bir denge ve sağlam bir huzur ve sükûnettir. Üzerimde en büyük etkiyi, herhalde İslâm'ın öğretisi ve kaziyelerindeki her şeyin yerli yerinde olması hissi uyandırmıştır. Benim etüt ve mukayeselerim, Müslümanların eksikliklerinden kaynaklanan bütün olumsuz faktörlere rağmen, insanoğlunun gördüğü en büyük, çekici ve yönlendirici güç olarak İslâm'ın manevi bir vakıa olduğuna beni kesinlikle ikna etti."

Sir Abdullah Archibald Hamilton ise şöyle demektedir:

"Olgunluk çağına erdiğimden beri, İslâm'ın güzellik, sadelik ve saflığı bana hep çekici gelmiştir. Bir Hıristiyan olarak doğup büyümeme rağmen kilise'nin dogmatik tavrına hiç inanmamışımdır. Körü körüne inanmak yerine hep mantık ve sağduyuma başvurmuşumdur. Zaman geçtikçe Yaratıcım ile barış ve uyum içinde olmayı arzuladım. Hem Roma Kilisesi'nin, hem de İngiliz Kilisesi'nin bana gerçekten faydalı olamayacağını gördüm. Müslüman olurken sadece idrak ve şuurumun dediğine uydum ve o zamandan beri kendimi daha iyi ve doğru bir insan

olarak hissediyorum. İslâm insanlığın günahsız, kötülüksüz devamını talim yoluyla sağlamaktadır. Efendi-tâbi, zengin-fakir, hepsinin bir olduğunu, aynı esastan geldiklerini, aynı ruha sahip olduklarını ve eşit olarak zihni, manevî ve ahlâkî marifet ve kabiliyetle teçhiz edildiklerini kadın-erkek herkese anlatmaktadır. Sonuç olarak, söylemek isterim ki, İslâm hayatın her gününü, her anını düzenlerken, bugün güya Hıristiyanlık denilen din, mensuplarına Pazar günleri Tanrı'ya ve haftanın kalan günleri O'nun yarattıklarına ibadeti göstermektedir."

Alexander Russel Webb ise şöyle demektedir:

“Yirmi yaşına geldiğimde ve fiilen kendi kendime hükmedebildiğim zaman Kilise'nin sıkıcılığı ve tehditlerinden öyle bıkmıştım ki, ondan hemen uzaklaştım ve bir daha dönmedim. Çok şükür araştırmacı bir zihne sahip olduğumdan, her şeye mantıklı bir izah istiyordum. Ne inananları, ne de ruhbanları, bu inancın bana hiçbir mantıklı izahını veremediği gibi, bana bunların ya sır olduğunu, ya da benim idrakimin fevkinde olduğunu söylüyorlardı. Hak din olan İslâm'ın esası, Tanrı'nın isteğine teslimiyettir ve bunun temeli de ibadettir. İslâm, evrensel kardeşliğe, evrensel sevgiye, evrensel iyiliğe çağırmakta ve kalp temizliği, hareketlerin temizliğini, konuşmanın temizliğini ve tam bir fizikî temizlik istemektedir. Şüphesiz İslâm, insanoğlunun bildiği en sade ve en yüce dindir.”¹

Bu konuda fikir serdeden bir başka düşünür ise ünlü Rus yazarı L. N. Tolstoy (1828-1910) dur. Tolstoy, 1908 yılında Abdullah El-Sühreverdî'nin Hindistan'da basılmış olan “*Hz. Muhammed'in Hadisleri*” kitabını okumuştur. Okuduğu hadislerden bir risale tertip etmiştir.

Tolstoy bu risale ile Rus okurlarını, Hz. Muhammed'in hadisleriyle tanıştırmıştır. Hadislerden seçtiği konularda fakirlik ve eşitlik gibi kavramları esas almıştır.

Tolstoy bu risalede, gerçek adalet ve eşitliğin, gerçek kardeşlik ve fedakârlığın yerinin İslâm olduğu, hatta insana saygı ve sevginin ve daha ötesinin de, yerinin İslâm olduğunu vurgulamak istemiştir. Tolstoy bu risalesinde Peygamber Efendimize dair şöyle bir itirafta bulunmaktadır:

“Bunu söylemek ne kadar tuhaf olsa da benim için Muhammedilik, Haça tapmaktan (Hıristiyanlıktan) mukayese edilemeyecek kadar

¹ Fazlur Rahman, Sîret Ansiklopedisi, I,145.

yüksekte duruyor. Eğer insan, seçme hakkına sahip olsaydı, aklı başında olan her insan, şüphe ve tereddüt etmeden Muhammediliği, tek Allah’ı ve onun peygamberini kabul ederdi.”¹

Sir Celaleddin Lauder Brunton şöyle demektedir: “İçimde gerçek Tanrı’ya kulluk ve ibadet etmek için samimi ve kuvvetli bir istek doğmuştu. Nihayet, Muhammed Peygamberin hayatını incelemeye başladım. Kısa bir süre sonra onun Hak ve Tanrı yolundaki çabasının samimiyetinden kuşku duymanın imkânsızlığını gördüm. Vahşi, putperest, suç, pislik ve çıplaklık içinde yaşayan insanlara, nasıl giyinmek gerektiğini öğretmiş, kirin yerini temizlik almıştı. Araplar, şahsî itibar kazandılar ve kendilerine saygı duymaya başladılar; misafirperverlik dinî bir görev haline geldi ve putları tahrip edilerek Hak ve tek olan Tanrı’ya kulluğa döndüler.”²

Roger Garaudy, “İslâm’ın Va’dettikleri” kitabında Peygamber felsefesi ile Batı felsefesini mukayese ederken şöyle demektedir:

“Yunan felsefesinin yıkıcı etkilerinden arınmış bir İslâm felsefesinin getirebileceği ümit ne olabilir? Bu felsefe bir zamanlar İbn Rüşd (1126–1198) ve Aristo’nun diğer yorumcularının elinde az daha Yunan düşüncesinin kurbanı oluyordu. Böyle bir tehlikeden ancak peygamber ruhunu yeniden yaşatarak kurtulmuştur. Felsefe, peygamberlerin mesajlarına kulak vermedikçe tek adım atamayacaktır. Aynı şekilde İslâm’ın Peygamberine gelen ilahi vahiy yepyeni bir dünya görüşü ve buna bağlı olarak getirilen kanunlar daha önceleri gelmiş geçmiş bir felsefenin mirası ile dile getirilemez.”³

İslâmiyet, adlı eserin müellifi olan Claude Cahen ise şöyle demektedir:

Bütün din kurucuları içinde Muhammed kişiliği açısından tarihsel karakteri en belirgin olanıdır. Büyük bir din kurmuş aynı zamanda çağının içine derinlemesine kök salmıştır. Kendi çevresinde insanlığın ruhsal ve ahlaksal düzeyini yükseltme yollarını aramakta tartışılmaz bir dürüstlük ve coşku dolu bir yetenek göstermiştir. Yaptığı çağrının bu insanların töresine ve karakterine uyum sağlamasında büyük bir beceri siyasal bir

¹ Tolstoy, Hz. Muhammed (Ünlü Rus Yazarı Tolstoy’un İslâm Peygamberi İle İlgili Kayıp Risalesi), çev. Arif Aslan, İstanbul 2005, s. 15.

² Fazlur Rahman, Sîret Ansiklopedisi, I,147.

³ Roger Garaudy, *İslâm’ın Va’dettikleri*, çev. Nezh Uzel, İstanbul1983, s. 138.

deha göstermesini bilmiş böylece de onlara canlılık kazandırmış bir kişiliktir.¹

Bu konuda Batılı düşünürler arasında adı ve düşünceleri özellikle anılmaya değer bir başka isim de Thomas Carlyle'dır. Carlyle, “*Kabramanlar*” adlı kitabında şair, din adamı, edebiyatçı ve kral olarak çeşitli isimleri zikrederken, bütün büyük peygamberler arasından iki yüz sene önce Muhammed (sav)'i kahraman olarak seçmiştir. O, bu eserinde büyük bir samimiyet ve içtenlikle Hz. Muhammed (sav)'a dair düşüncelerini ve itiraflarını yazmıştır. Bu itiraflarında adeta o, içerisinde yaşadığı toplumu ve bu toplumun entelektüellerini Hz. Muhammed (sav) konusunda dürüst olmaya bu konuda daha gerçekçi olmaya davet etmektedir.

Carlyle, Peygamber Efendimiz ile ilgili bölüme başlarken şöyle demektedir:

“Aramızda kimsenin Müslümanlığı kabul etmesi gibi bir tehlike bulunmadığından onun bütün iyiliklerini dosdoğru, söylemek istiyorum. Onun sırrına varmanın yolu budur. Onun dünyadan ne anladığını kavramaya çalışalım. Böylece dünyanın ondan ne anladığı ve ne anlamakta olduğu daha kolay cevaplandırılabilir bir soru haline alacaktır. Muhammed'in entrikacı bir Sahtekâr olduğu ve dininin bir şarlatanlık ve ahmaklık yığınınından ibaret bulunduğu şeklindeki faraziyemizin artık kimse için tutarlı tarafı kalmamaya başlamıştır. İyi niyetli çabalar sonucu bu adamın çevresine yığılan yalanlar sadece bizim için utanç verici olmaktan öteye gidemez.

Zira bu adamın söylediği söyler bin iki yüz yıldan beri yüz seksen milyon insana hayat rehberi olmuştur. Bu yüz seksen milyon insan tıpkı bizim gibi, Tanrı tarafından yaratılmıştır. Şu anda Muhammed'in sözlerine inanan Tanrı'nın yaratıkları, başka sözlere inananlardan sayıca daha fazladır. Her şeye kadir Tanrı'nın bunca yaratığının uğrunda yaşayıp öldükleri, bu inancın sefil bir manevî düzenbazlık olduğunu nasıl düşünebiliriz? Ben kendi hesabıma böyle bir şeyi kabul edemem. Her şeye inanırım, fakat buna İnanmam.

Bir düzenbaz nasıl bir din kurabilir? Bir düzenbazın tuğladan bir ev kurması bile mümkün değildir! Eğer harcın, pişmiş tuğlanın ve kullandığı

¹ Claude Cahen, *İslâmiyet*, çev. Esat Nermi Erendor, İstanbul 1990, s. 17–20.

diğer malzemenin özelliklerini doğru bir şekilde bilmez ve inceleyemezse yaptığı şey bir ev değil, ancak bir moloz yığını olacaktır. Böyle bir yapı yüz seksen milyon kişiyi barındırmak üzere on iki asır ayakta duramaz, hemen yıkılır. Dolayısıyla biz Muhammed'i asla bir batıl, bir göstermelik, zavallı ve haris bir entrikacı olarak görmek istemiyoruz. Onu bu şekilde düşünmemiz imkânsızdır. Getirdiği o basit mesaj da gerçektir: bilinmez derinliklerden gelen ciddî ve belirsiz bir ses. Onun ne sözleri, ne de eserleri sahteydi. Batıl ve taklit değillerdi. Tabiat ananın o geniş göğsünden fıskırmış ateşten bir hayat külçesi! Dünyanın Yaratıcısı ona dünyayı tutuşturmasını emretmişti.”¹

Peygamber Efendimizin bütün hayatını, sîretini, şemailini son derece yetkin bir tarzda inceleyip tetkik etmiş olan Carlyle bu konuda şöyle demektedir:

“Muhammed küçük yaştan beri düşünceli bir insan olarak tanınmaktadır. Arkadaşları ona “el-Emin” (güvenilir) adını vermişlerdir. Gerçekten de doğru ve emin bir insandır. Düşüncelerinde de böyledir, sözlerinde ve fiillerinde de. Her hareketinde mutlaka bir mana olduğu dikkati çekmektedir. Çok konuşmaz. Söylenecek bir şeyi olmadığında susar. Ama konuştuğu zaman akıllıdır, içtendir. Probleme dair aydınlatıcı sözler söyler. Konuşmaya değer tek konuşma tarzı da budur zaten. Hayatı boyunca metin, müşfik, temiz bir insan olarak tanınmıştır. Ciddî ve samimî, buna karşılık sevimli, dost canlısı, hatta neşeli ve şakacı bir karaktere sahiptir. Çok tatlı bir gülüşü vardır. Her şeyleri gibi gülüşleri de sahte olan, gülmeyi beceremeyen insanlara hiç benzemez. Muhammed yakışıklılığıyla da ün salmıştır: Güzel, zeki, dürüst bir yüz; esmer, sağlıklı bir ten; parlak kara gözler. Kızdığı zaman alnında kabarıp morlaşan damarı da nedense hoşuma gider. Bu alndaki mor kabarık damar Haşimî ailesinin bir özelliğidir ve anlaşıldığına göre Muhammed'de daha belirgin bir hal almıştır. İçinden geldiği gibi davranan, ateşli fakat doğru, iyi niyetli bir insan; katıksız bir zekâyla, ateş ve ışıkla, işlenmemiş meziyetlerle dolu; çölün derinliklerinde hayatının görevini yapan bir adam. Böyle bir adamın sözü doğrudan doğruya tabiatın öz varlığının sesiydi. İnsanlar bu sözü dinlerler, dinlemelidirler de, başka hiçbir şeyi dinlemedikleri gibi. Çünkü bundan başka her şey, bununla kıyaslandığında boş laftan ibarettir. Ta eskiden beri bütün kutsal ziyaret ve seyahatlerinde bu adamda binlerce düşünce yaşamıştık: Ben neyim? İnsanların Evren adını verdikleri, içinde

¹ Thomas Carlyle, *Kabramanlar*, çev. Behzat Tanç, İstanbul 1976, s. 79-83.

yaşadığım bu sırrına varılmaz şey nedir? Hayat nedir, ölüm nedir? Hıra Dağının, Sina Dağının sarp kayalıkları, vahşi ıssız çöller bu sorulara hiçbir cevap vermiyordu. Mavi pırıltılarla yanan yıldızlarıyla başının üzerinde sessizce uzanan o büyük gökyüzü de bunlara cevap vermiyordu. Hiçbir cevap yoktu. Bu sorulara ancak Tanrı ilhamıyla dolu olan insanın kendi ruhu cevap verebilirdi.”¹

Carlyle’a göre bir Kahramanın başlıca özelliği, onu herkesten ayıran vasfı, yani bütün Kahramanlığı onun eşyanın özüne nüfuz edebilmesidir. Bu noktada Carlyle’ın İslâm öncesi kültür, inanç ve düşüncelerin İslâm ile mukayese edildiğinde ne kadar temelsiz ve yararsız olduğunu çok güzel bir biçimde izah etmektedir.

Ona göre Arap putperestliğinin saçmalıkları, Yunan ve Yahudi’nin tartışmalı teolojileri, gelenekleri, incelikleri, rivayet ve nazariyeleri ve bütün bunların bitmez tükenmez münakaşaları arasından, ölüm kadar, hayat kadar ciddî olan o, saf ve samimiyet dolu yüreği, o derin tabîî sezgisi ve görüşleriyle bu vahşi Çöl Çocuğu çıkmış, meselenin özüne nüfuz etmiştir. Putperestlik bir hiçtir. Tahtadan Putlarınızı yağ ve mumla parlatıyorsunuz, üzerlerine sinekler yapıyor. Bunlar tahta parçalarından ibarettir diyorum size! Onların size hiçbir yararı yoktur. Küfürle dolu, aciz korkuluklardan ibarettirler. İçyüzleri dehşet ve tiksinti yaratır. Bir tek Tanrı vardır. Yalnızca O’dur güçlü olan! Bizi yaratan O’dur. Bizi öldüren de, yaşatan da O’dur.

Carlyle’e göre Muhammed güçlü bir dünya görüşüne, sezgiye sahiptir. Kendi yüreğini açtığı her şeyi doğrudan doğruya ve büyük bir çabayla bizim yüreğimize de aktarmaktadır. Bu insanda bir şair dehasının, en iyi ve en doğrunun izlerini görmemek imkânsızdır. İşlenmemiş fakat güçlü pir zekâ, kuvvetli görüş ve sezgiler, güçlü ve saf bir insan: Bir şair, kral, din adamı, kısacası her türde Kahraman olabilecek birisi²

Muhammed hep çalışıp çabalayan yoksul bir adamdı, aşağılık insanların amaçları onu hiç ilgilendirmezdi. Bence O, hiç de fena bir adam değildi. Onda herhangi bir hırstan çok daha yüce bir şeyler vardı. Yoksa yirmi üç yıl onun buyruğunda, onunla omuz omuza dövüşen o vahşi Araplar ona böylesine saygı gösterirler miydi? Bunlar sık sık birbirleriyle çatışan, yırtıcı bir coşkunlukla birbirlerine düşen vahşi

¹ T. Carlyle, *Kabramanlar*, s. 93-95.

² T. Carlyle, *Kabramanlar*, s. 106-115.

insanlardı. Gerçek bir yetenek ve yiğitliğe sahip olmayan kimse onları yönetemezdi. Ona Peygamber mi diyorlardı? Evet, Karşılarında apaçık duran, hiçbir sır perdesiyle örtülü olmayan, herkesin gözü önünde hırkasını yamayan, savaştan, görüşmelerde bulunan bu adama Peygamber diyorlardı. Kendisine ne isim verilirse verilsin, onun nasıl bir adam olduğunu elbette ki görmüşlerdi. Başında taç bulunan hiçbir imparator kendi eliyle yamanmış bir hırka giyen bu adam kadar saygı görmemiştir. Yirmi üç yıllık çetin bir deneme boyunca ona kesinlikle itaat edilmiştir. Böyle bir imtihandan ancak gerçek bir Kahraman başarıyla çıkabilir.

Carlyle'e göre İslâm, Arap kavmi İçin, karanlıktan aydınlığa doğuştur. Arabistan onun sayesinde ilk defa canlılık kazanmıştır. Dünya yaratıldığından beri çöllerde başıboş dolaşan, kimsenin tanımadığı, çobanlıkla uğraşan zavallı bir kavim, inanılır bir sözle birlikte gökten gönderilen bir Peygamber-Kahramana kavuşuyor. Kimsenin tanımadığı kavim bütün dünyaya ün salıyor, dünya çapında büyüyor ve Arabistan bir yandan Grenada'ya, öte yandan Delhi'ye kadar uzanıyor. Çevresine cesaret, ihtişam ve deha ışıkları saçarak yüzyıllar boyu dünyanın büyük bir kesimi üzerinde bir güneş gibi parlıyor. Çünkü İnanç, hayat veren bir şeydir. Bir kavim, inanç sahibi olursa verimli, yüceltici bir tarihe kavuşur. Muhammed denen bu insan değersiz, kara bir kum yığınının ibaret görünen bir ülkeye düşen bir kıvılcımdan, bir tek kıvılcımdan başka ne olabilir? Ama hayır! Bu kum yığınının gerçekte bir barut yığını olduğu anlaşılmuştur. Delhi'den ta Grenada'ya kadar gökleri tutuşturan bir patlayıcı madde yığınıdır. Daha önce de söylemiştim: Büyük Adam, daima gökten inen bir şimşektir. Bütün insanlar onu yakılmağa hazır şeyler gibi bekler ve o gelince de hep birden tutuşmuşlardır.¹

Sonuç

Kısacası dünya, şu veya bu şekilde büyüklüğünü göstermiş binlerce insana şahit olmuştur. Nice büyük krallar, savaşçılar, fatihler, filozoflar, kanun adamları, şairler ve komutunalar bu dünyadan gelip geçtiler. Hepsisi de şöyle veya böyle insanların hayatlarını bir derece etkilemişlerdir. Ancak hiç birinin etkisi ebedi ve kalıcı olmamıştır. Hiç biri insan hayatını bütünüyle etkileyebilmiş değildir.

Hayatı bütünüyle etkileyen sadece Allah'ın peygamberi Hz.

¹ T. Carlyle, *Kahramanlar*, s. 118–126.

Muhammed (sav) olmuştur. O, hayatın her anına adaleti ve iyiliği hâkim kılmıştır. Baskı ve zora dayanmasızın sadece toprak ve ülkeleri değil, insanların kalplerini de fethetmiştir.

Öyle ki Batıda -yukarıda örneklerini zikrettiğimiz gibi- binlerce mütefekkir onun sadakatine, davasının büyüklüğüne şahadet etmiştir. Bugün, vefatının üzerinden on dört asır geçmesine rağmen, onun etkisi bütün ihtişamıyla devam etmektedir. Hala o, insanlık tarihinin en etkin, tek siması olarak kabul edilmektedir.

Konuşmamı prens Bismark'ın Hz. Muhammed (sav)'a hitabıyla bitirmek istiyorum:

Ey Muhammed, sana muasır bir vücut olamadığım için müteessirim! Muallimi ve naşiri olduğun bu kitap senin değildir; o lahutidir. Bu kitabın lahuti olduğunu inkâr etmek mevzu ilimlerin butlanını ileri sürmek kadar gülünçtür. Bunun için beşeriyet senin gibi mümtaz bir kudreti bir defa görmüş, bundan sonra göremeyecektir. Ben huzuru mehabetinde kemal-i hürmetle eğilirim.